

Erfgoed Magazine Alkmaar

Zomer 2025 nr. 73

Komt deze tinnen schaal van kasteel de Nieuwburg?

Komt deze drie kilo wegende tinnen schaal werkelijk van kasteel de Nieuwburg in Oudorp? Is de schotel die jarenlang op de plank stond in het huis van Corry en Joep Fokker uit Limmen echt zo oud? Corry vond de schaal als tiener, begin jaren zeventig. Op het terrein waar ooit het kasteel stond van Floris V en zijn vader. De bijna tachtigjarige Joep gaat een deel van zijn verzameling afstaan, waaronder de schaal. Maar eerst mogen wij de schaal bewonderen op Open Monumentendag in de Grote Kerk Alkmaar.

Al vanaf dat Joep klein was, was geschiedenis zijn passie: "Ik had hoge cijfers voor tekenen, geschiedenis en aardrijkskunde. Maar taal en rekenen was niks voor mij. De enige diploma's die ik ooit haalde waren mijn rijbewijzen!"

Joep werkte voor een tuindersbedrijf, in een fietsenfabriek en op de markt. Hij zette zich jarenlang in voor een sloopbedrijf en reed tot zijn zeventigste op de vrachtwagen voor een Alkmaarse ijzerhandel. In zijn vrije tijd ging Joep op pad met de metaaldetector. En ook antiekbeurzen trokken zijn aandacht: "Zo heb ik mijn vrouw ontmoet. Die stond samen met haar vader op antiekmarkten. Ze was toen nog maar 17."

Het is een schaal zonder merkje

Joep en Corry hadden dezelfde hobby's en werden al snel een stel. Die mooie grote tinnen schaal zat toen al in Corry's verzameling. Joep: "Die had ze ooit gevonden op het kasteelterrein in Oudorp. Het is een schaal zonder merkje erop. Als je iets van tin vindt, zit er meestal een merkje op. Zoals op twee kleine schaal-tjes die ik zelf gevonden heb in 1998. Dat was op de stort vlakbij de afvalcentrale. De grond kwam van de singel. Van toen ze bezig waren met het bouwen van de Singelgarage. Dat die grote schaal geen merkje heeft, kan betekenen dat hij heel oud is. Uit de tijd dat die merkjes nog niet bestonden."

Dat laatste moet nog worden onderzocht. Voorlopig heeft Joep zijn tinnen schatten ondergebracht bij het Archeologisch Centrum. Daar worden ze vakkundig bewaard. Op de juiste temperatuur, in een speciaal metaaldepot. Wat er precies met de voorwerpen gaat gebeuren, is nog niet zeker. Joep: "Ik zou ze natuurlijk kunnen verkopen. Maar eigenlijk vind ik het belangrijker als de spullen teruggaan naar de gemeente Alkmaar, waar ze vandaan komen."

Lees verder op pagina 2 >

Open Monumentendag Alkmaar 85 monumenten open!

Het is weer bijna Open Monumentendag!

Architectuurrondwandelingen, muziek, demonstraties van ambachten en nog veel meer. En naar liefst 86 monumenten open dit jaar!

Het Open Monumentendagweekend is dit jaar op zaterdag 13 en zondag 14 september. Op zaterdag in Alkmaar, Oudorp en Koedijk en op zondag in Graft & De Rijk en de Schermer dorpen. Dat wordt weer twee dagen lang monumenten beleven. Met van alles te doen voor jong en oud. En met extra aandacht voor Erfgoed & Architectuur. Onder het motto: Vensters op het verleden. Deuren naar de toekomst. **Zie verder pagina 2 en 3 >**

Meld je aan voor het digitale Erfgoedmagazine met de uitgebreide artikelen op erfgoedalkmaar.nl

< vervolg van pagina 1

Nog elke dag bezig met geschiedenis

Jarenlang trokken Joep en Corry er samen met hun zoon Peter op uit met de metaaldetector. Corry is vijftien jaar geleden overleden en Joep is inmiddels bijna tachtig. Nog elke dag is hij bezig met het onderzoeken van de geschiedenis van onze regio. Archeologenbureaus in de regio die hulp nodig hebben bij een opgraving, weten Joep te vinden: "Pas hielp ik nog als vrijwilliger bij een opgraving in Schoorl."

Kom de schaal bekijken op Open Monumentendag

Wil je de tinnen schaal van het terrein van De Nieuwburg met eigen ogen bewonderen? Kom dan op Open Monumentendag, zaterdag 13 september naar de Grote Kerk. De schaal is dan te zien in de consistorie.

Joep Fokker met de schaal die zijn vrouw in de jaren zeventig vond op het kasteelterrein in Oudorp

Open Monumentendag Alkmaar: zaterdag 12 en zondag 13 september

85 monumenten open en van alles te beleven

Zaterdag 13 september 10.00 – 17.00 uur

Alkmaar, Oudorp & Koedijk

Op zaterdag 13 september zijn er 59 monumenten open in Alkmaar, Oudorp en Koedijk. Kom gratis kaas boren in het Kaasmuseum in het Waaggebouw. Geniet van de expositie en demonstraties van oude druktechnieken bij de jubilerende Grafische Ateliers Alkmaar in de Doelenstraat. Ervaar de stilte bij een tempelbezoek bij Lectorium Rosicrucianum aan de Oudegracht. Bezoek de pakhuizen, wandel door hofjes en loop één van de vele kerken binnen om je te laten verrassen door de architectuur en soms ook live muziek!

Voor de kinderen

Ook dit jaar is het hoogkoor in de Grote Kerk Alkmaar weer helemaal ingericht voor de kinderen. Bouw samen met de Stadsfabriek je eigen monumentale kunstwerk. Leg een reuzenpuzzel van een monument. Geniet van de grote modelspoorbaan en stap met een VR-bril in de virtual reality wereld van Alkmaarse monumenten (ook leuk voor je ouders en grootouders!).

Hijs een vracht omhoog, schaaft een toognagel en haal water uit de put bij Pakhuis De Koopman aan het Fnidsen. En doe mee aan de pannenkoekenwedstrijd bij molen 't Roode Hert in Oudorp.

Verder in dit nummer

Zondag 14 september 11.00 – 17.00 uur

De Schermer, Graft & De Rijk

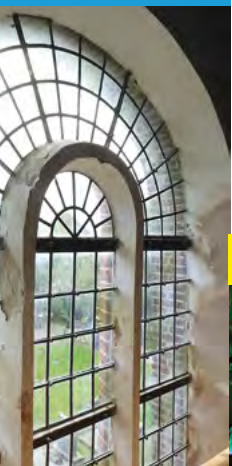
Op zondag 14 september zijn er 27 monumenten open in de Schermer, Graft & De Rijk. Hier, in het land van Leeghwater, laten we de festiviteiten van het jubileumjaar Leeghwater 450 jaar nog even lekker natrillen. Met onder meer terugkijken op Leeghwater 450 in Museum In 't Houten Huis in De Rijk. Ook leuk om alvast te noteren: Het trio Henk en Theo komt naar het Raadhuis in Grootschermer. Theo Denkers speelt gitaar en Henk Van Hemert C-melody-saxofoon. Het publiek, dat uitgenodigd wordt om mee te zingen, is het derde deel van het trio. Verder natuurlijk de stoommachine in De Rijk, de prachtige kerken en raadhuisen, de molens en een heleboel leuke activiteiten!

Voor de kinderen op zondag

Kom spelen zoals je (over)grootouders deden bij t Kleinste Huisje van Schermerhorn. Leer hoepelen, steltlopen en ballen gooien. En kijk binnen hoe in dit kleine huisje vroeger een hele familie woonde! Bezoek Molen M voor een polderpannenkoek (ook voor volwassenen!) en neem je eigen Lego molen mee van thuis. Misschien win je wel een prijs voor het mooiste bouwwerk. En vergeet niet de Museummolen, want daar is een echte kindervijzel...

Enkele monumenten op afspraak

Ook zijn er weer de monumenten op afspraak. Met dit jaar twee nieuwkomers: Het huis met de Arend in De Rijk en de Arendshof aan de Geestersingel in Alkmaar. Gratis tickets zijn te bestellen vanaf 23 augustus. Kijk snel of er nog tickets zijn!

Tip: Reserveer extra tijd voor Oudorp!

Koren molen 't Roope Hert bestaat dit jaar honderd jaar en biedt een spetterend activiteitenprogramma voor kinderen én volwassenen. Zing mee met Alkmaar Voices in het prachtige kerkje De Terp. Bewonder de 13! monumenten op het terrein van de Sint Laurentiuskerk en bezoek de Ambachtsmolen en de molens aan de Molenkade.

Rondje kerken op Open Monumentendag	4/5/6
Orgelbalkon Grote Kerk De Rijk gerestaureerd	7
Het eerste woonhuis dat ooit meedeed met Open Monumentendag	8/9
Het koorhek van Grote Kerk Alkmaar als 3D model	10
Hoe belangrijk is erfgoed? Peiling onder inwoners	11
Peter Bitter: "Het is mijn levenswerk"	12
Rob Roedema: "Ik moet me helemaal geven"	13
RAMA 27 over archeologische onderzoeken	14
Tip van de Monumentenadviseur	15
Vondst op vrijdag	16

Bekijk het digitale Erfgoedmagazine met de uitgebreide verhalen en meer foto's

Save the date

Staat het weekend van 13 en 14 september al in je agenda? Het wordt weer een Open Monumentendagweekend om nooit te vergeten. Het volledige programma is te vinden op openmonumentendagalkmaar.nl

De papieren plattegrond en activiteitenoverzicht vind je bij bibliotheken, musea en in de horeca.

Als eerste op de hoogte?

Wil je voortaan als eerste op de hoogte zijn? Abonneer je op onze nieuwsbrief en geniet van de volgende voordelen:

- Eind augustus het digitale Erfgoedmagazine in je mailbox met thema Open Monumentendag;
- 10 dagen voor Open Monumentendag (exclusief) het programma voor het Open Monumentendagweekend;
- Kans op het winnen van bijzondere erfgoedboeken of VIP-kaarten voor exclusieve activiteiten;
- Je bent als eerste op de hoogte van de startdatum voor het bestellen van gratis tickets voor de monumenten en activiteiten op afspraak.

20 kerken doen mee met Open Monumentendag

Ontdek zelf de verschillen en de overeenkomsten

Erfgoed & Architectuur is dit jaar het thema van Open Monumentendag. Op 13 en 14 september openen maar liefst 85 monumenten in Alkmaar hun deuren voor het publiek. En 20 daarvan zijn kerken. Met een heleboel verschillende bouwstijlen. Een mooie aanleiding om eens in de architectuur van kerken te duiken. Bouwhistoricus Jeroen van der Kuur neemt ons mee voor een rondje. Voer voor een ware kerkenontdekkingstocht in het Open Monumentendag-weekend!

Iedereen kent wel kerkgebouwen in onze gemeente. Vaak staan ze op een prominente, centrale plek in de stad of het dorp. Andere kerken zijn wat meer verborgen, tussen andere bebouwing in een wat kleiner straatje. Of ze zijn zelfs helemaal niet als kerk herkenbaar. Hoe zien de verschillende kerken er van binnen uit en waarom zijn ze zo ingericht? Veel kerken zijn in de loop van de tijd al aangepast aan nieuwere modes en bouwstijlen. Maar meestal is het oorspronkelijke idee en ontwerp van de kerk nog goed te herkennen. Open Monumentendag is een mooie gelegenheid om dat te ontdekken. In dit artikel laat ik in hoofdlijnen de ontwikkeling van de verschillende bouwstijlen van kerken zien en vertel ik hoe je dat kunt ervaren in het interieur.

Gotiek en neo-gotiek: hoog en spits

De oudste kerken binnen de gemeente zijn gebouwd in de gotische bouwstijl. Die werd hier vanaf de late middeleeuwen toegepast, vooral in de kerkenbouw. Belangrijk is het verticale beeld, met nadruk op de hoogte. Bijvoorbeeld door het gebruik van spitsbogen en hoge ramen bij de raam- en deuropeningen. Vaak met houten gewelven. Want voor stenen gewelven was de ondergrond binnen de gemeente niet altijd stevig genoeg.

In het interieur zorgen de hoge ramen met glas-in-lood voor veel licht. De centrale as van de kerk is belangrijk. In het koor, achter het koorhek, staat het altaar. Dit was het centrum van de Rooms-Katholieke dienst. Oorspronkelijk waren de interieurs zeer kleurrijk. De wanden, de kolommen en het plafond waren bont beschilderd. En de glas-in-lood ramen zorgden voor een gekleurde lichtinval. Ook waren er veel beelden en altaren in de kerk. Dit veranderde na de reformatie. Toen katholieken hun kerken moesten afstaan aan de hervormde protestanten. De kerken werden versoberd, zowel in kleur als in aankleding. Katholieken en andere protestante kerk-

stromingen mochten alleen nog hun godsdienst belijden als dat niet zichtbaar was voor de buitenwereld. En zo ontstonden er schuilkerken.

Tot in de zeventiende eeuw werd in Alkmaar voor de kerkenbouw voornamelijk gotisch gebouwd. Al zijn ook nog latere voorbeelden. Eind negentiende eeuw was er een heuse revival van gotische kerkenbouw. Vooral nadat de katholieken weer kerken mochten bouwen. Deze bouwstijl wordt de neo-gotiek genoemd. Kerken die in deze stijl zijn gebouwd, hebben vaak een zeer kleurrijk interieur. Net als vroeger de middeleeuwse gotische kerkinterieurs.

Bezoek deze gotische kerken

Zaterdag 13 september

- Grote Kerk Alkmaar
- Kapelkerk

Zondag 14 september

- Grote Kerk De Rijp
- Grote Kerk Schermerhorn
- Protestantse Kerk West-Graftdijk
- Voormalige protestantse kerk Stompeteren

- 1 Grote kerk Alkmaar,
- 2 Hervormde kerk in Stompeteren,
- 3 Grote kerk De Rijp,
- 4 Protestantse (dorps)kerk West-Graftdijk.

Bezoek deze neo-gotische kerken

Zaterdag

- Sint Laurentiuskerk
Verdrunkenoord
- Sint Laurentiuskerk Oudorp

Classicisme en Neoclassicisme: rondom de preekstoel

In de loop van de zeventiende eeuw kwam er een nieuwe bouwstijl voor de kerken, het classicisme. Hier ligt de nadruk op eenvoud, verhoudingen, symmetrie en proportie. De klassieke architectuur staat model.

Op de gevels kwamen pilasters, kroonlijsten en frontons. Vaak hadden kerkramen een ronde boog. Het interieur is geschikt voor de protestantse eredienst die meer gericht is op 'het woord'. De kerken kregen een plattegrond met een centrale opzet. Bijvoorbeeld een kruis of koepel, waarbij de preekstoel centraal in de kerk kan staan. Daar omheen zijn dan de stoelen of banken gegroepeerd. De plattegrond van de kerk is daardoor vaak vierkant of rond. Ook de joodse Beet David Synagoge in Alkmaar heeft een classicistische bouwstijl.

En net als de gotische bouwstijl, kwam ook de classicistische bouwstijl terug in de negentiende eeuw: het neoclassicisme.

De interieurs zijn meestal sober. De ramen hebben een ronde boog aan de bovenzijde en zijn meestal gevuld met blank glas. Vaak zijn de interieurs geheel betimmerd. Klassieke vormen zoals zuilen komen veel voor. Vanuit alle hoeken van de kerk kun je de preekstoel goed zien.

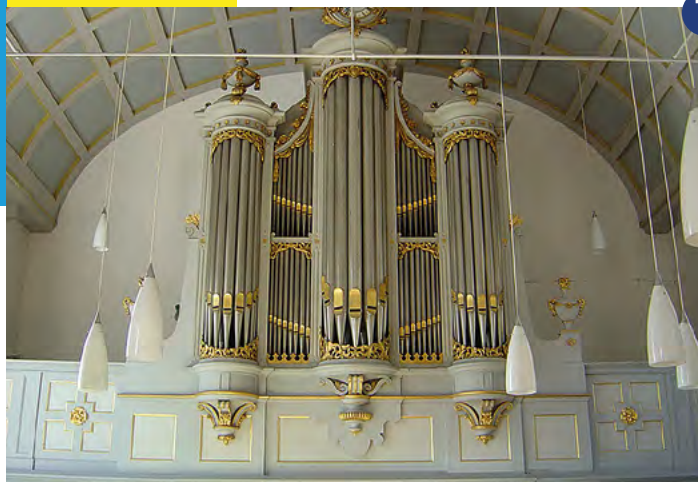
- 5 Het Zwarte Kerkje Zuidschermmer,
- 6 Remonstrantse Kerk Alkmaar,
- 7 De Terp Oudorp,
- 8 Doopsgezinde kerk Alkmaar.

5

6

7

Bezoek deze (neo)classicistische kerken

Classicistische kerken:

Zaterdag 13 september

- Remonstrantse Kerk
- Het Zwarte Kerkje
Zuidschermmer

Zondag 14 september

- Dorpskerk
Grootschermer

Neoclassicistische kerken:

Zaterdag 13 september

- Doopsgezinde kerk
(binnenstad)

Zondag 14 september

- Alkmaarse Synagoge Beet David (binnenstad, met gratis ticket, zie website)
- Voormalige doopsgezinde kerk Noordeinder Vermaning, Noordeinde

8

Eclecticisme: van alles wat

In de negentiende eeuw lag veel nadruk op het opnieuw toepassen van historische stijlen. En de kenmerken van die stijlen werden soms ook door elkaar gebruikt. Dat verschijnsel noemen we het eclecticisme. Vaak werden prefab-elementen gebruikt die je gewoon uit een catalogus kon kiezen. Om het gewenste eindresultaat te krijgen, werd gekozen uit het beste van vroegere stijlen.

Bezoek deze eclectische kerken

Zaterdag 13 september

- De Terp Oudorp

Zondag 14 september

- Voormalige Lutherse Kerk /
Groene Zwaan De Rijp

Expressionisme: nieuwe vormen in de twintigste eeuw

Kerken die gebouwd zijn in de twintigste eeuw, hebben een paar verschillende bouwstijlen. Aan het begin van de eeuw ontstond een expressieve baksteenarchitectuur. Dat was in de jaren twintig en dertig. Hierbij lag de nadruk niet op de constructie en de plattegrond van de kerk. Het draaide meer om een plastisch vormgegeven buitenzijde. Een bekende stroming is de Amsterdamse School. Maar ook de typische dertigerjaren architectuur hoort bij deze bouwstijl. Met overstekende goten, kleurrijke glas-in-lood-ramen en erkers, geglazuurde tegeltjes en geometrische vormen.

Bezoek deze expressionistische kerken

Zaterdag 13 september

- Logegebouw Alkmaarse Vrijmetselaars

Zondag 14 september

- Sint Michaelkerk Zuidschermmer

Traditionalistisch: teruggrijpen naar vroeger

Ook de Oud katholieke parochiekerk is in de twintigste eeuw gebouwd. Deze kerk heeft een traditionalistische bouwstijl. Dit was een reactie op de twintigste-eeuwse modernistische architectuur met staal, glas en strakke lijnen. Het traditionalisme grijpt terug naar baksteenbouw en hoge kappen. Andere bekende voorbeelden zijn het voormalige politiebureau en 't Hooge Huys in Alkmaar.

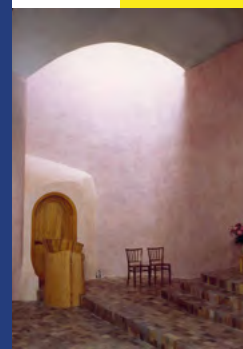
Bezoek deze traditionalistische kerk

Zaterdag 13 september

- Oud katholieke parochiekerk, Alkmaar

9 Logegebouw Alkmaarse Vrijmetselaars, 10 Sint Michaelkerk Zuidschermmer, 11 Lukaskerk.

Organische bouwstijl: duurzaamheid en leefbaarheid

Ten slotte hebben we nog de organische bouwstijl. Met als mooi voorbeeld de Lukaskerk langs het Noordhollandse Kanaal. Het is een stroming die begin twintigste eeuw opkwam. Als een zoektocht naar een 'nieuwe' stijl die moet passen bij de eigen tijd, zonder terug te grijpen naar het verleden. Vaak is er veel aandacht voor duurzaamheid en leefbaarheid. Antroposofische architectuur hoort bij deze stroming, net als de architectuur van Gaudi. De architectuur heeft geen echte gemeenschappelijke uiterlijke kenmerken. Het gaat om de werkwijze en de achterliggende principes en niet om een beeld dat vooraf wordt bepaald.

Bezoek deze organisch gebouwde kerk

Zaterdag 13 september

- * Lukaskerk (met gratis ticket, inclusief lezing over organische bouw, zie openmonumentendagalkmaar.nl)

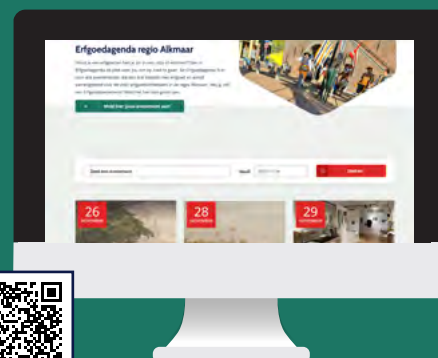
Jeroen van der Kuur, bouwhistoricus

Volg jij Erfgoed Alkmaar al op Facebook en Instagram?

Volg jij Erfgoed Alkmaar al op Facebook en Instagram? Hier vind je, behalve elke week een verse Vondst op Vrijdag en een verrassend Detail op Dinsdag, nog veel meer waardevolle foto's, filmpjes en wetenswaardigheden over erfgoed in Alkmaar.

Zin om iets leuks te doen? Check de Erfgoedagenda!

In de Erfgoedagenda voor de regio Alkmaar vind je evenementen die over erfgoed gaan óf die in een monument plaatsvinden. Van exposities en lezingen tot en met concerten en rondwandelingen. Ben je zelf organisator? Je kunt je evenement gratis plaatsen!

Orgelbalkon Grote Kerk De Rijk gerestaureerd

Het orgel staat weer op zijn oude plek

De Protestantse (kerk)gemeente Graft-De Rijk heeft twee kerken: De Grote Kerk in De Rijk en de Dorpskerk in West-Graftdijk. Allebei zijn ze open in het Open Monumentendagweekend, op zondag 14 september. In de Grote Kerk in De Rijk is op dat moment de restauratie van het orgelbalkon bijna klaar.

Fred de Wildt is voorzitter van de kerkenraad en penningmeester van het College van kerkrentmeesters: "Het hele orgelbalkon was aan het verzakken," vertelt hij. "Uiteindelijk was het wel 10 tot 15 cm naar voren gekomen. De kans op schade voor het orgel was groot. We zeiden dan ook al jaren dat er iets moest gebeuren. Maar dat is natuurlijk een kostbare zaak. Je hebt het over een monumentaal orgel in een monument."

"Onder het orgel zaten de keuken, de toiletten en een bergruimte. Allemaal uit de jaren tachtig. Die ruimtes wilden we graag vernieuwen. Ook omdat het voor ons belangrijk is dat de kerk een multifunctionele functie blijft houden. Die vraagt om een grotere keuken voor de catering en om moderne bezoekerstoiletten. Inclusief een mooi toilet voor mindervaliden. Dat is zojuist geïnstalleerd en daar zijn we heel blij mee!"

In de achterwand komt de toegang tot de vernieuwde keuken en toiletten

De ondergrondse fundering van één van de pijlers

Het orgel is tijdens de restauratie (stofvrij) ingepakt in plastic

Je mag niet zomaar alles doen

"Het heeft trouwens wel even geduurd voordat we een concreet plan hadden. We zijn hier al jaren mee bezig. Eerst moesten we tot een beslissing komen. En vervolgens waren er allerlei hobbels die voor vertraging zorgden."

Tegelijkertijd hadden we overleg met de monumentenadviseurs van de gemeente. Die trapt in feite ook op de rem. Want je mag niet zomaar alles doen in een monumentaal pand. Eigenlijk ben ik daar achteraf gezien heel blij mee. Want doordat zij duidelijk aangaven wat kon en wat echt niet mocht in zo'n gebouw, was het makkelijker om knopen door te hakken."

Het orgel op de juiste plek

"Inmiddels is het balkon omhoog gebracht. En daarmee kantelde het orgel weer op de juiste plek. De firma Flentrop, de Zaanse orgelbouwer, was erbij om het te begeleiden. En gelukkig bleken de gevolgen voor het orgel mee te vallen. Het is voorlopig weer bespeelbaar. Maar er komt nog wel een grondige restauratie aan. Onder meer vanwege corrosie in de orgelpijpen."

"Het vooraanzicht, onder het orgelbalkon, wordt weer helemaal gemaakt zoals het was. De oude deuren komen terug en de indeling blijft hetzelfde. Als je langs komt op Open Monumentendag, kun je trouwens ook de gerestaureerde graftombe van Jan Boon bekijken. Die is in 1847 als laatste in de kerk begraven. (Jan Boon, de laatste en rijkste reder van De Rijk liet al zijn geld na aan het dorp, red.).

De beiaardier speelt en vertelt op Open Monumentendag

Op Open Monumentendag, 14 september, is de Grote Kerk De Rijk de hele dag open voor publiek. In de middag kun je luisteren naar onze stadsbeiaardier Christiaan Winter. Hij zal iets vertellen over het carillon, gevolgd door live spel. Om 14.00 uur, 15.00 uur en 16.00 uur.

Terug van weggeweest: Koningsweg 78 in Alkmaar

“Het eerste woonhuis dat ooit meedeed met Open Monumentendag”

In 1992 was het het eerste woonhuis in Nederland dat deelnam aan Open Monumentendag. “Er kwam zelfs een artikeltje in de Volkskrant,” vertelt Marcel Corbié-Veen, eigenaar van het zestiende-eeuwse huis aan de Koningsweg 78. “Toen liep het ook meteen storm, die dag.” Inmiddels woont hij er alweer tien jaar samen met zijn man Wesley. Na een paar jaar te hebben overgeslagen, doen ze dit jaar weer mee: “Het begon weer te kriebelen!”

Het is eind jaren tachtig als de Alkmaarder Marcel Corbié een huis koopt aan de Koningsweg: “Een klokgeveltje van rond 1800 dacht ik toen. Maar dan ga je aan de slag, en dan merk je dat het heel anders in elkaar zit. Ik haalde de betimmering weg en kwam echte eiken balken tegen. Helaas ontbraken de korbelen, maar het betekende in elk geval dat het huis veel ouder was. Als je goed kijkt, zie je de overgang van houtskeletbouw naar steenbouw. Dat betekende dus dat het huis van rond 1600 moest zijn.

En in 1925 is het opgehoogd. Er was blijkbaar niet genoeg ruimte voor het hele gezin, dus er is een meter bijgekomen. Vandaar dat het pand ook hoger en smaller was dan normaal voor die tijd. Je zag ook inderdaad het kleurverschil in de stenen.”

Het was echt huize drama

“Een tijd lang wist ik niet waar ik aan begonnen was. Het was echt huize drama. Ik haalde betimmering van het gangmuurtje weg en toen gleed het hele muurtje de kruipruimte in. Het bleek dus een ongefundeerde muur te zijn. Maar ik was vastbesloten dat ik het wilde restaureren. Ik deed alles zelf. En gelukkig kreeg ik hulp van mijn goede vriend Henk Krabbendam. Hij had heel veel kennis en werkte toen al bij Monumentenzorg (nu vakgroep Erfgoed,

De oorspronkelijke versieringen op de balken zijn hier en daar nog zichtbaar

gemeente Alkmaar, red.). Henk hielp me ook met hergebruik van oud hout. Zeventiende-eeuws hout dat uit andere panden kwam in de stad. Dat gebruikte ik dan om de nieuwe korbelen van te maken. En het kwam overal vandaan: uit de Langestraat, de Voordam, de Lutherse kerk...”

“Zo ben ik 25 jaar bezig geweest. Maar wel stapje voor stapje”

Ik kreeg het advies om meteen alles aan te pakken. Maar ik denk dat ik dan was doorgedraaid. Dus ik ben in het voorhuis begonnen, terwijl ik al in de achterkamer woonde. En zo langzamerhand heb ik alles aangepakt. Ondanks dat ben ik regelmatig de wanhoop nabij geweest. Maar doordat ik het in fases deed, heb ik het toch gered.”

Gedeelde liefde voor oude huizen

“En precies toen ik klaar was, kwam Wesley in mijn leven. De badkamer was net geïnstalleerd. Alsof hij erop gewacht had... En de liefde voor oude huizen bleken ze te delen. Wesley: “Ik ben bouwkundig ingenieur en aannemer. En ben al van jongs af aan geïnteresseerd in huizen. Sterker nog: ik ben zelf ook eens zo’n project aangegaan met een huis uit 1908. Daar ben ik zo’n vijftien jaar mee bezig geweest. ‘Nooit meer!’ dacht ik toen ik eenmaal klaar was.” Marcel: “Ja, dat dacht ik ook toen ik hier eindelijk klaar was.”

Alles in dit huis heeft een verhaal

Bij een rondleiding door het huis, blijkt alles een verhaal te hebben. De grenen vloer in de kamer komt van de Bierkade, de haardplaat uit de Bosmolen in Egmond en de trap naar boven én de trapdeur komen van de Kooltuin. Maar de plinttegels in de voorkamer komen van heel dichtbij. Marcel: “Tegels werden vroeger vaak hergebruikt, ook om bijvoorbeeld een baksteen muur te verstevigen of recht te maken. Deze tegels waren hier allemaal tegen een muur gemetseld. Met de glazuurkant naar binnen. Ik heb ze zorgvuldig schoongemaakt en het blijken zeventiende-eeuwse tegels te zijn. Met afbeeldingen van dieren.”

Marcel's liefde voor erfgoed viel op in het wereldje van erfgoed-liefhebbers en deskundigen. En dat leverde hem al in 1997 de Oud Alkmaar prijs op van de Historische Vereniging Alkmaar. Marcel: “Ik was druk bezig met de voorpui toen ik een telefoontje kreeg van Piet Verhoeven, toenmalig hoofd van Monumentenzorg & Archeologie. Of ik 's avonds naar de Historische Vereniging kon komen. Voor een praatje over de kaasfabriek van Eyssen.

Wesley (links) en Marcel Corbié-Veen:
"De bovendeur staat vaak open als we
hier in de voorkamer zitten"

Ik maakte me toen sterk voor behoud van dat gebouw. Maar al het vensterglas lag eruit hier, dus ik zag het niet zitten. Na lang aandringen heb ik het toch gedaan. En toen bleek het een smoes te zijn om mij te lokken vanwege die prijs. Al heb ik mijn praatje nog wel gehouden. En de fabriek is gelukkig ook behouden..."

Het eerste woonhuis dat meedeed

De liefde voor alles wat oud is, zie je overal terug in het huis. Het huis dat in 1992 het eerste woonhuis was in Nederland dat meedeed aan Open Monumentendag. Marcel: "Er kwam zelfs een artikeltje in de Volkskrant. Toen liep het ook meteen storm. Niet dat iedereen meteen enthousiast was. Ik was toen nog druk bezig met het strippen van het huis. Sommige bezoekers vroegen zich af wat er te zien was. Totdat ik ging vertellen. Dat ik dacht dat ik

► Koningsweg 78 in 1912. In de deuropening het dochttertje van de familie Lodder die er toen woonde.

een achttiende-eeuws pandje kocht. En hoe ik gaandeweg ontdekte dat het veel ouder bleek te zijn. Om precies te zijn uit 1598. Ze gingen allemaal blij weer naar buiten. Je wilt graag die vonk overbrengen. Dat had ik toen tegen de krant gezegd en zo voelt het nog steeds."

Terug van weggeweest

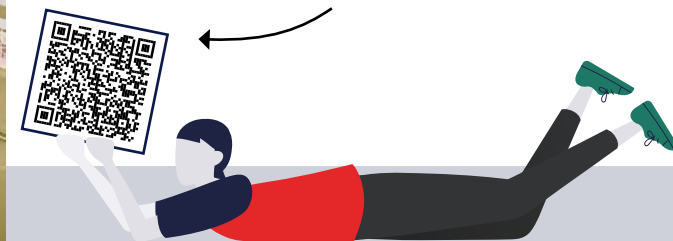
Jarenlang was het huis elk jaar open op Open Monumentendag. Een gastenboek getuigt van de grote hoeveelheden enthousiaste bezoekers. Wesley: "De laatste keer hadden we wel zevenhonderd bezoekers. Toen besloten we toch maar even te stoppen. Maar op een gegeven moment begon het weer te kriebelen. En mensen vroegen ook wanneer we weer mee gingen doen. Dus we gaan het gewoon weer doen. De deur open en dan de één voor en de ander achter, om te vertellen en vragen te beantwoorden."

Judith Flapper

Lees het complete interview op erfgoedalkmaar.nl

De trap en de trapdeur komen van de Kooltuin

3D-model koorhek Grote Kerk Alkmaar te zien op Open Monumentendag

Digitaliseren koorhek is nog hele uitdaging

De Grote Kerk Alkmaar is het grootste monument in de gemeente. En op zaterdag 13 september het zenuwcentrum van Open Monumentendag. Duizenden mensen lopen die dag de kerk in en uit. En dus ook langs en door het koorhek. Het koorhek? Ja, zo heet dat mooie houten hek dat het hoogkoor scheidt van de rest van de kerk. Van dat koorhek maakte het erfgoedteam een digitaal 3D-model. Als onderdeel van een project waarbij zoveel mogelijk erfgoed wordt gedigitaliseerd. Maar juist dat koorhek was nog een hele uitdaging. Je kunt het zien op Open Monumentendag.

Nu zijn stage is afgerond, is Ruben de Smidt als werkstudent druk bezig met het digitaliseren van erfgoed in de gemeente Alkmaar. Op basis van foto's worden 3D-modellen gemaakt. Een techniek die fotogrammetrie wordt genoemd en waarover Ruben vertelde in de lente-editie van Erfgoedmagazine Alkmaar. Inmiddels is er al een digitaal 3D-model van de Accijnstoren, het kerkje De Terp in Oudorp en een molen. En nu dus ook van het koorhek in de Grote Kerk Alkmaar.

Scheiding tussen priester en kerkgangers

Om eerst iets meer te leren over het koorhek zelf, is Rosanne aangeschoven. Rosannes onderzoeksstage bij het erfgoedteam voor de Reinwardt Academie is afgerond. En ook Rosanne blijft actief als werkstudent. Als aanvulling op het digitaliseren van het koorhek, verdiepte ze zich in de betekenis van het koor en het koorhek: "Het koor was in de Rooms-Katholieke kerk de plek waar het hoogaltaar stond. Daar werd de mis gehouden. En het koorhek was er om het koor af te sluiten van het schip. In het schip van de kerk zaten de kerkgangers. En er moest een duidelijke scheiding zijn tussen het volk en de priesters. En nou is dit nog een hek waar je doorheen kunt kijken. Er waren ook kerken met een doksaal. Een dichte wand van hout of steen tussen het koor en de kerkgangers. Daar kon je dus niet doorheen kijken. Dan kon je alleen maar luisteren naar wat de priesters te vertellen hadden. Na de reformatie zijn er een heleboel koorhekken verdwenen. De Protestantse kerk wilde af van die scheiding tussen priesters en kerkgangers. Die zag zo'n hek als een belemmering.

Rosanne dook in de geschiedenis van het koorhek

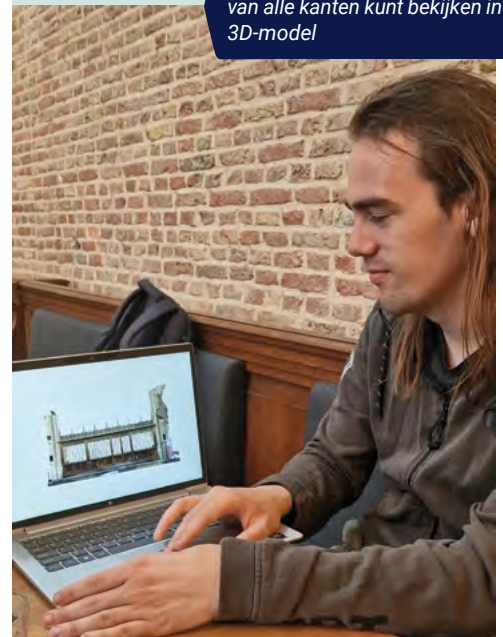

Dit hek is trouwens niet meer helemaal origineel. Hij is verschillende keren geres-taureerd en aangepast. Zo zie je dat de bovenkant symmetrisch is maar de door-gang is dat niet. Dat was oorspronkelijk wel zo. Maar blijkbaar wilden ze die door-gang op een gegeven moment op een andere plek, dus toen is dat aangepast"

Moeilijk te scannen

Het koorhek is weliswaar kleiner dan de meeste gebouwen. Maar het blijkt lastiger om het te scannen. "Dat komt doordat je er doorheen kijkt," vertelt Ruben de Smidt. "En door de dunne spijlen en het fijne hout-werk. We moesten heel dichtbij komen voor de juiste foto's. En een heleboel refe-rentiepunten gebruiken. In totaal hebben we wel drieduizend foto's moeten maken. Terwijl ik normaal gemiddeld 1500 foto's nodig heb voor het scannen van panden aan de buitenkant. Het is vooral moeilijk om al die spijltjes goed te krijgen.

Ruben laat zien hoe je het koorhek van alle kanten kunt bekijken in het 3D-model

Al die duizenden foto's worden dan bij elkaar gebracht met software. Wij gebruiken daar het programma Reality Capture voor. Die gaat dan algoritmisch bepalen waar de foto's ongeveer zijn gemaakt. We hebben heel veel referentiepunten neergelegd rond het object om de software een beetje te helpen. Vervolgens gaat het programma een uur of vier alleen maar rekenen.

En dan komt de controlefase. Eigenlijk ben ik nog niet helemaal tevreden. Ik denk dat ik nog een keer terug ga voor extra foto's."

Het digitaliseren van erfgoed is handig om verschillende redenen. En niet van alleen monumenten maar ook van archeologische vondsten worden 3D-modellen gemaakt.

Ruben: "Uiteindelijk willen we natuurlijk alles digitaliseren. Maar we zijn nog maar aan het begin. Dit is eigenlijk nog een testfase. Ik zou bijvoorbeeld ook nog eens willen testen met een LiDAR. Dat is een laser scanner. Die kun je ook gebruiken voor dit doel. En ik ben benieuwd of het eindresultaat dan veel verschilt. Misschien komt er wel uit dat we ook zo'n laser scanner gaan aanschaffen."

Judith Flapper

Lees meer over het koorhek op erfgoedalkmaar.nl

Hoe belangrijk is erfgoed voor jou?

Vertel het ons in de online peiling

Het erfgoedteam is bezig met het actualiseren van het gemeentelijk erfgoedbeleid. Daarbij vinden we het belangrijk om te weten of erfgoed leeft bij de inwoners van de gemeente Alkmaar? En zo ja, op welke manier? Vinden de inwoners erfgoed belangrijk? Vinden mensen het belangrijk dat er goed voor het erfgoed gezorgd wordt? En voelen ze zich daar misschien zelf ook medeverantwoordelijk voor? Geef jouw visie in de peiling.

We willen graag weten hoe jij denkt over het erfgoed in onze gemeente. Dat is niet alleen belangrijk voor de gemeente maar ook voor organisaties die zich bezighouden met historie. Daarom maken we deze peiling samen met Museum in 't Houten Huis, Stedelijk Museum Alkmaar en Regionaal Archief Alkmaar.

Overal om ons heen

Historie is overal om ons heen. Je ziet het aan oude gebouwen. Zoals de waag in de binnenstad of de raadhuisen in de dorpen. Je beleeft het in de Schermer met zijn molens en boerderijen. Je herkent het aan een bijzondere gevelsteen op een huis of een oude foto in het archief. Aan een eeuwenoud portret of een Spaanse kogel in het museum. Maar ook aan gebrandschilderde kerkramen of bijvoorbeeld de beroemde kast van Leeghwater in het raadhuis van De Rijp.

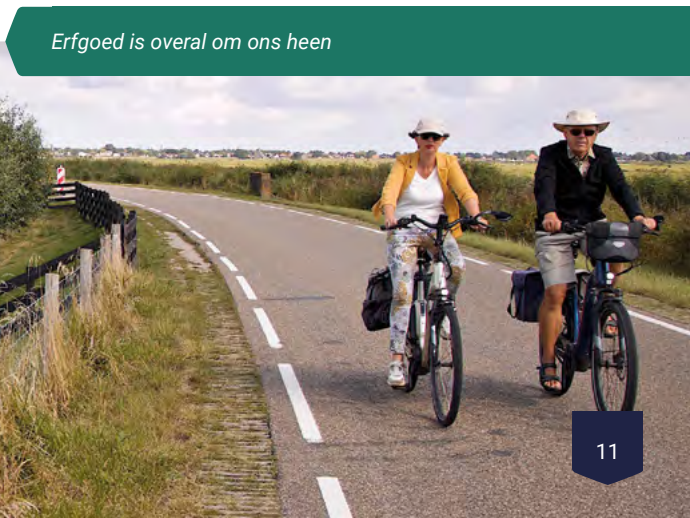
Je ervaart de historie als je door het landschap rijdt, als je een museum of archief bezoekt of als je wandelt door de oude straten. En dan is er nog veel meer historie die we niet kunnen zien. Oude wegen en sloten liggen verborgen onder onze fietspaden en nieuwbouwwijken. Dat alles bij elkaar vormt de geschiedenis van onze woonplaats. Allemaal sporen uit het verleden. Nagelaten door de mensen die hier vroeger woonden en werkten.

Vul de online vragenlijst in

We weten al veel over onze geschiedenis en toch is er nog zoveel te ontdekken. Zo komen er altijd weer nieuwe verhalen bij en ontdekken we stukje bij beetje meer over onze eigen geschiedenis. Het feit dat je dit magazine leest, geeft aan dat je waarschijnlijk wel eens stilstaat bij de historie van jouw omgeving. Speelt het een rol in jouw dagelijks leven? Op welke manier? Vertel ons wat jij belangrijk vindt en vul de online vragenlijst in via de QR-code.

Erfgoed is overal om ons heen

Archeologen Peter Bitter en Rob Roedema nemen

Peter Bitter: "In de jaren negentig renden we als gekken van de ene bouwplaats naar de andere"

Peter Bitter: "Het is mijn levenswerk, wat ik overdraag"

We hebben afgesproken op het terras op de boot bij Mooij. Op het water dat ooit een middeleeuwse vestinggracht was, drinken we thee in de middagzon. 34 jaar was Peter Bitter archeoloog bij de gemeente Alkmaar. En samen kijken we terug. Op de plek waar ook de stadspoort stond. Met daarachter Herberg het Gulden Vlies. Waar Peter betrokken was bij twee opgravingen die het verhaal over Alkmaar weer een stukje completer maakten.

"De eerste opgraving hier bij het voormalige Gulden Vlies, was in 1993. Toen werd het appartementengebouw aan de Lindegracht gebouwd. Op de voormalige achtertuin van Herberg Het Gulden Vlies.

In 2022 kwamen we hier weer terug. Vanwege een grote restauratie en verbouwing van het restaurant. Toen werd de aanbouw aan de achterkant van het hoofdgebouw gesloopt. Dat was de plek waar vroeger de stallen zaten. Daar kon je je paard kwijt, als je in de herberg overnachtte. Later werd dat de schouwburgzaal, waar ook Rudi Carrell nog heeft opgetreden. Onder de vloer hebben wij toen een kelder blootgelegd. We hebben een groot stuk van de oude herberg teruggevonden. Maar we zijn er nog steeds

niet achter sinds wanneer die herberg er was. In schriftelijke bronnen wordt de herberg voor het eerst genoemd in 1563. En we hebben eigenlijk geen bewijs gevonden dat hij er al langer zat. Wel gewoon huishoudelijk afval uit de veertiende en vijftiende eeuw. Maar geen grote hoeveelheden servies en glaswerk, zoals je verwacht bij een herberg. Het officiële rapport van deze opgraving is al af, dat moet altijd binnen twee jaar. De publieksuitgave volgt dan later. Dat wordt dan RAMA 28 en die wil ik nog voor mijn pensionering uitbrengen."

(RAMA is de afkorting van *Rapporten over de Alkmaarse Monumenten en Archeologie*. RAMA 27 over opgravingen in de dorpen van de Schermer, Graft en De Rijk is zojuist verschenen, zie pagina 14, red.)

De ene opgraving na de andere

"Begin jaren negentig hadden we de ene opgraving na de andere. We zaten toen nog volop in de stadsvernieuwing. Daar was een groot budget voor van het rijk. En het gevolg was een enorme bouwwoede. In de laatste drie maanden van 1992 kregen we maar liefst veertien locaties voor archeologisch onderzoek. Als gekken renden we van de ene bouwput naar de andere. En dat ging heel 1993 zo door. We waren continu alleen maar aan het graven."

Vanaf het begin onmisbaar

"Gelukkig kreeg ik versterking van Rob Roedema. Rob was zijn hele leven al bezig met graven. Hij kwam met zoveel kennis! Vanaf het begin was hij onmisbaar voor mij."

Wat ga je straks het meest missen?

"Nou, ik ga wel met pensioen maar ik blijf één dag in de week actief als vrijwilliger. Ik ga ze net zo lang lastigvallen tot ze er genoeg van hebben."

Peter bij de opgraving aan de Molenbuurt, enkele jaren geleden.
Foto: JJFoto | Jan Jong

afscheid maar komen terug als vrijwilliger

Rob Roedema: "Ik moet me helemaal geven!"

Eerder dan verwacht, moesten we afscheid nemen van Rob Roedema. Hij had nog graag een paar jaar willen blijven, tot zijn pensioengerechtigde leeftijd. Maar zijn gezondheid maakte dat het anders liep. Als je ons volgt op de sociale media, ken je Rob van zijn wekelijkse rubriek 'Vondst op vrijdag'. Met elke week een andere vondst met bijpassend verhaal. De man die geboren werd met een passie voor archeologie. Die zichzelf het vak aanleerde. En die zich onmisbaar maakte bij zijn collega's vanwege zijn kennis en natuurtalent voor het leggen van verbanden.

Hij groeide op in Purmerend. Als jochie van acht á tien ging hij al schatgraven op plekken waar gesloopt werd. Thuis had Rob Roedema een hele verzameling vondsten van tegeltjes, potten en pannen. In 1987 richtte hij de Stichting Behoud Alkmaarse Bodemvondsten op. Samen met enkele andere liefhebbers, onder wie zijn partner Carina. De stichting ging later op in de Historische Vereniging Alkmaar.

Ik hielp als vrijwilliger

"De eerste keer dat ik de gemeente hielp bij een opgraving, was in 1990 in de Pastoorsteeg en de Breedstraat. In diezelfde tijd is de gemeentelijke archeologische dienst ontstaan, met Peter Bitter als eerste archeoloog. In 1993 kwam ik ook in dienst. En tot die tijd hielp ik regelmatig als vrijwilliger via onze stichting."

"Ik had in die tijd zoveel tijd voor mijn passie, omdat ik was afgekeurd. En toen ik na een paar jaar weer mocht gaan werken, was dit mijn reïntegratietraject."

Rob Roedema bezig met het analyseren van vondsten in het Archeologisch Centrum. Foto: Rob Verhagen

Rob Roedema: "Archeologie brengt de geschiedenis tot leven"

We vulden elkaar aan

"Peter en ik hebben een tijdlang met zijn tweeën gewerkt. Dat ging heel goed. We vulden elkaar uitstekend aan. Ik maakte tekeningen en beschrijvingen van vondsten. En Peter werkte het uit en voegde alle gegevens samen. Hij bracht ordening aan in het geheel. Ik verzamelde, analyseerde en voerde aan. Dat ben ik mijn hele loopbaan blijven doen."

"In het begin was alles nog handwerk. Uiteindelijk werd het steeds digitaler. Dat vond ik soms wel lastig. Zeker toen mijn zicht slechter begon te worden. Dat was uiteindelijk ook de aanleiding om eerder te stoppen. Mijn zicht ging steeds sneller achteruit. En kracht zetten bijvoorbeeld bij het graven, maakte het erger."

Wat is volgens jou het belang van archeologie?

"Zoals ik het zie, brengt archeologie de geschiedenis tot leven. Al is dat soms moeilijk uit te leggen. Pas nog kreeg ik te horen dat mensen mijn werk echt niet snapten. Wat heb je nou aan al die potjes en dingetjes, denken ze dan. Maar als je veel vondsten hebt, uit allerlei opgravingen en allerlei tijden, dan leer je ontzettend veel over de stad of het dorp."

Judith Flapper

En ook Rob Roedema blijft ons ondersteunen als vrijwilliger.
Lees de complete verhalen op erfgoedalkmaar.nl

RAMA 27 is uit! Over elf opgravingen in de dorpen in de gemeente Alkmaar

RAMA 27 is een boekwerk van 250 pagina's met foto's en beschrijvingen van elf opgravingen. RAMA staat voor Rapporten over de Alkmaarse Monumenten en Archeologie. En van elke opgraving of serie opgravingen verschijnt er één. Ze zijn allemaal te vinden op erfgoedalkmaar.nl/publicaties. Daar kun je ze gratis downloaden. Wat deze RAMA bijzonder maakt, is dat het allemaal opgravingen zijn buiten het stedelijk gebied. Opgravingen leren ons veel over de geschiedenis van een bepaalde plek. En van sommige dorpen weten we eigenlijk nog heel weinig, geeft Peter Bitter aan.

Vooral over de dorpen die in 2015 fuseerden met de gemeente Alkmaar, hebben de archeologen nog een heleboel vragen. Dat vertelt Peter Bitter in zijn afscheidsinterview waarvan je de volledige versie kunt lezen op erfgoedalkmaar.nl.

Een klein deel van die vragen kan misschien beantwoord worden aan de hand van de uitkomsten van elf archeologische onderzoeken van de afgelopen jaren. Peter Bitter rondde RAMA 27 af vlak voor het verschijnen van dit magazine. De titel is *Landelijk Alkmaar. Archeologische onderzoeken in dorpskernen en buitengebieden (2017-2022)*.

Elf onderzoeken

In het 250 pagina's tellende boekwerk, is aan alle elf onderzoeken een apart hoofdstuk gewijd. Achtereenvolgens zijn dat: het onderzoek naar de middeleeuwse voorganger van het (zwarte) kerkje in Koedijk in 2022, de schuilkerk van de Sint Laurentius in Oudorp in 2018, de opgraving van stolpboerderij de Louise Hoeve in Oterleek in 2022, de opgraving van de stolpboerderij Mariënveld aan de Noordervaart 58 bij Stompetoren in 2019, de stolp Aarhemmerweg 1 in Grootchermer in de Noordeindermeerpolder in 2021, onderzoek op het schoolterrein aan de Tames Visserstraat in Schermerhorn in 2021, een opgraving bij Raadhuisstraat 57 in Graft in 2020, waarnemingen in een bouwput bij Tuingracht 30 in De Rijk in 2017, onderzoek

Foto linksboven: De Louisehoeve
Foto linksonder: De waterput vanuit het zuiden gezien, linksonder de houten leidingbuis

Eén van de opgravingen die uitgebreid worden belicht in RAMA 27

Een grafzerk, gevonden bij het houten kerkje in Koedijk in 2022 (uit RAMA 27)

bij Kerkstraat 21 in De Rijk in 2021, en een opgraving in de Kraspolder bij Oudorp in 1992.

Tot 2015 waren Koedijk en Oudorp eigenlijk de enige twee dorpskernen buiten de stadskern van Alkmaar. Door verstedelijking was er nog weinig buitengebied, geeft Peter Bitter aan in zijn rapport. Behalve de omgeving rond Oudorp en de Boekelermeer. Door de gemeentefusie met Schermer en Graft-De Rijk in 2015-2016 werd het werkgebied van de vakgroep erfgoed een stuk groter. Er kwamen grote buitengebieden bij en maar liefst elf dorpskernen: Oterleek, Stompetoren, Schermerhorn, Grootchermer, Noordeinde, Graft, De Rijk, Oostgraftdijk, Westgraftdijk, Zuidschermer en Driehuizen.

Veel vondsten

Dankzij amateurgravers waren er wel een heleboel vondsten uit de voormalige gemeenten Schermer en Graft-De Rijk. Een selectie daarvan kun je bijvoorbeeld zien in Museum In 't Houten Huis. In de jaren tachtig en negentig zijn er professionele inventarisaties gemaakt van de verschillende vindplaatsen. Maar er was nog niet eerder een professioneel archeologisch onderzoek gedaan. Wel gaven de vele bodemvondsten de indruk van de potentiële rijkdom van dit bodemarchief.

In 2017 vond in De Rijk het eerste gemeentelijke onderzoek plaats. Elk onderzoek legt weer een klein stukje bloot van de geschiedenis en het ontstaan van de plek waar het onderzoek plaatsvindt.

Nieuwsgierig naar RAMA 27? Je vindt het hele rapport hier

TIP VAN DE MONUMENTENADVISEUR

Ramen isoleren? Houd het simpel!

Kijk je door de vensters van een monument, dan zie je het verleden. Open je de deuren, dan maak je ruimte voor de toekomst. Onze adviseur Verduurzaming Monumenten greep het thema van Open Monumentendag aan voor zijn tip voor dit magazine. Heb je een monument of een beeldbepalend pand en wil je je ramen isoleren? Dan zijn er een paar dingen om op te letten. En op Open Monumentendag, zaterdag 13 september laten we het zien. Kom naar de stand van Erfgoed Alkmaar voor een paar sprekende voorbeelden.

Glenn Pronk in de werkplaats met enkele oude ramen die hij gaat isoleren als voorbeeld. Te zien op Open Monumentendag in de Grote Kerk

Duurzaam omgaan met ramen en deuren betekent niet altijd vernieuwen. Als het kan, willen we altijd versterken wat er al is. Daarom zijn er een paar uitgangspunten:

1 Behouden gaat voor vernieuwen

Oude ramen, glas-in-lood en oude kozijnen zijn vaak beeldbepalend. En ze hebben een bepaalde cultuurhistorische waarde. Kies daarom altijd eerst voor herstel. Repareer de ramen of het glas-in-lood waar dat nodig is. En neem dan eventueel aanvullende maatregelen. Zoals bijvoorbeeld achterzetramen. Dan blijft het oorspronkelijke karakter van je ramen behouden. En het aanzicht van het pand.

2 Kijk goed naar je ramen en deuren

Dit noemen we als tweede, maar het is eigenlijk dat wat je als eerste doet. Controleer of je ramen goed sluiten. Kijk of er kieren

Glas-in-lood kun je isoleren met bijvoorbeeld een achterzetraam

zijn en wat de staat is van de kozijnen en het glas. Soms zijn eenvoudige ingrepen of reparaties al voldoende voor meer comfort. En natuurlijk voor het besparen van energie.

3 Vraag advies voordat je begint

Elke woning is anders. Overleg daarom altijd eerst met de monumentenadviseur van gemeente Alkmaar. Die denkt mee over wat er mogelijk is. Wat kun je bijvoorbeeld doen zonder vergunning en waar is een vergunning voor nodig? En wat zijn de mogelijkheden voor subsidie en bijvoorbeeld een lening?

4 Kom langs op Open Monumentendag, zaterdag 13 september, in de Grote Kerk Alkmaar

Heb je vragen over het isoleren van de ramen van jouw monument of beeldbepalend pand? Kom op zaterdag 13 september naar de Grote Kerk Alkmaar. Dan laten we je graag zien hoe verduurzaming en behoud van erfgoed goed samen kunnen gaan. Daarbij krijgen we hulp van Glenn Pronk van Pronk Bouw. Met zijn medewerkers maakte hij een paar sprekende voorbeelden van geïsoleerde monumentale ramen. Misschien had je zijn filmpje al gezien op Facebook of Instagram Erfgoed Alkmaar?

Kom jij ook langs op Open Monumentendag? Je vindt ons bij de stand van de gemeentelijke vakgroep Erfgoed, tevens initiatiefnemer en organisator van Open Monumentendag.

Jordy Herfst, adviseur Verduurzaming Monumenten

Lees meer op erfgoedalkmaar.nl

Een mosterdpot van het Ritsevoort

(UIT DE RUBRIEK VONDST OP VRIJDAG)

Het archeologisch depot aan de Bergerweg is een echte schatkamer voor de liefhebber. Er liggen zoveel interessante vondsten! Soms merk je dat je ergens al een paar keer voorbij bent gelopen zonder het te zien. Deze keer viel mijn oog op een fraai potje waar je vroeger de mosterd in bewaarde.' Iedere week bespreekt Guus van den Berg een archeologische vondst in de rubriek Vondst op Vrijdag. Hij nam het stokje over van Rob Roedema die deze rubriek jarenlang verzorgde op Instagram en Facebook Erfgoed Alkmaar. Nu ook op de achterkant van Erfgoedmagazine Alkmaar.

Veel mensen zullen dit potje herkennen als 'Delfts aardewerk'. Het is een mosterdpotje uit de periode tussen 1620 en 1640. We vonden het in een beerput bij Ritsevoort 38-40. Een pand dat voorheen bekend was als café De Ooievaar. Het oor van het potje is afgebroken en niet teruggevonden. Op de aanzet van het oor, aan de rand van het mosterdpotje zien we nog resten van tin. Die moeten van het deksel zijn, dat we ook niet hebben gevonden. Waarschijnlijk is het oor met opzet afgebroken. Tinnen onderdelen konden worden omgesmolten. En daarom bleven ze altijd enige waarde houden.

1

0 5 cm

2

Niet alleen in Delft

De naam 'Delfts aardewerk' suggereert trouwens dat alleen in Delft zulk aardewerk werd gemaakt. Maar dat is een misvatting. Ook in andere steden in het westen van Nederland werd dit type aardewerk gemaakt. Daarom gebruiken wij liever de algemenere term 'faïence'.

Voor het witte oppervlak is een dekkend wit glazuur gebruikt van tin oxide. Dat kon dan later beschilderd worden met kobaltblauw, kopergroen, ijzerrood, enzovoort.

Door het gebruik van kobaltblauw deed het wel wat denken aan porselein uit China. Dat werd in deze periode erg gewaardeerd als fraai en kostbaar handwerk. Deze versiering is alleen meer Europees. We zien horizontale strepen en een fries met bladerranken op de hals en schouder van het potje.

Op de buik een gestileerde weergave van een plant met drie bloemen.

Met enige goede wil kun je hier wel een mosterdplant in herkennen. Wel zo handig als je tussen alle potjes en pannetjes in de keuken naar de mosterd zocht!

Zaadjes in de poep

Als je mosterd eet, komen de zaadjes later terug in je poep. En dat is weer een interessante bron van informatie voor de archeologen. Wij spoelen altijd de hele inhoud van de beerput op een zeef. En daarbij komen dus ook zaadjes en pitjes naar voren uit de poep van de toenmalige bewoners.

Helaas was in de beerput van het potje de grondwaterstand erg laag. En organische resten blijven het best bewaard in een vochtige omgeving. In deze beerput vonden we daar dus weinig van terug.

Mosterdzaad is dan ook heel klein en vergaat vrij gemakkelijk. Maar dat het door de bewoners gebruikt werd, kunnen we alsnog afleiden uit de vondst van onze mosterdpot.

Guus van den Berg

1 Mosterdpot 2 Beerputvondsten worden gespoeld en gezeefd 3 Zwarte mosterd (*Brassica Nigra*)

Volg ons op Instagram en Facebook voor elke week een Vondst op Vrijdag

Colofon

Erfgoed Magazine Alkmaar is een gratis uitgave van de gemeentelijke vakgroep Erfgoed Alkmaar.

Afbeeldingen Uit eigen collectie i.s.m. Regionaal Archief Alkmaar, Joop Elsinga, Ritske Velstra en Judith Flapper.

Opmaak & vormgeving Delta3

Druk ADC Nederland, 's-Hertogenbosch.

(Eind)redactie en interviews Judith Flapper, Allesinbalans.nu

Contact en tips voor de redactie erfgoed@alkmaar.nl

GRATIS abonnement Meld u aan op erfgoedalkmaar.nl voor de digitale nieuwsbrief. Mail naar erfgoed@alkmaar.nl voor het papieren magazine.

Voor uitgebreide artikelen en meer erfgoedverhalen erfgoedalkmaar.nl

Alles over regelgeving en subsidies alkmaar.nl

Erfgoed Alkmaar

